

DEZINFORMACE K JUBILEU SV. METODĚJE

Byl jsem informován o "dokumentu",...v kterém je nastíněn soubor opatření proti církevním oslavám jubilea sv. Metoděje. Jsou v něm mobilizovány různé veřejné instituce, jako např. KNV, ONV, MNV, vědecké ústavy, nakladatelství, sdělovací prostředky, tisk a různé instituce agitace a propagandy. Je to volání na poplach, jako by šlo o ohrožení republiky.

Příprava katolické církve na toto významné jubileum je však výslovně náboženská, duchovní, jak to připouští i tento dokument. Avšak i přes tuto skutečnost se v něm podkládá všemu cíl politický.

Tento politický aspekt naprosto odporuje skutečnosti, neboť poslání solunských bratří bylo výslovně duchovní, náboženské. Svědčí o tom parátky z doby jejich působení. Jsou to doklady liturgické, biblické, tedy čistě duchovní a není zde žádný doklad politický. Proto i program oslav tohoto velkého jubilea sv. Metoděje má u nás náplň čistě duchovní, náboženskou.

Tato naše akce je v duchu naší ústavy vyhlášené v r. 1960:

Čl. 20: "Všichni občané mají stejná práva a stejné povinnosti. Společnost pracujících zajišťuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života společnosti."

Čl. 32: "Svoboda vyznání je zaručena. Každý může vyznávat jakoukoli náboženskou víru nebo být bez vyznání, i provádět náboženské úkony, pokud to není v rozporu se zákonem."

Čl. 38: "Neodlučitelnou součástí občanských povinností je úcta k právům spoluobčanů ..."

Tato naše akce je v duchu "Všeobecné deklarace lidských práv", která byla vyhlášena valným shromážděním Spojených národů dne 10. prosince 1948. Tato deklarace byla u nás zveřejněna vyhláškou č. 120/1976 o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.

Čl. 18. této deklarace v odst. 1 připomíná: "Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevovat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním ..."

Proto "dokument", který se nyní rozšiřuje se souborem opatření proti církevním oslavám jubilea sv. Metoděje je protiústavní a proti "Všeobecné deklaraci lidských práv".

Jako představitel katolické církve v ČSSR ve jménu uznávaných práv a svobod protestuji proti tomuto souboru opatření v nyní šířeném "dokumentu".

Všechny dosavadní církevní akce a slavnosti nikdy neměly protistátní charakter, nikdy neohrožovaly celistvost a bezpečnost naší republiky a neučiní tak ani nyní.

Proto bezpečnostní opatření v duchu šířeného "dokumentu" jsou zcela neodůvodněná.

V Praze dne 18. března 1985

František kardinál Tomášek
arcibiskup - metropolita pražský
a primas český

1) Pan
Dr. Gustav Husák
prezident Československé
socialistické republiky
Praha-Hrad

2) Úřad předsednictva vlády ČSSR
Nábřeží kapit. Jaroše 4
Praha 1 - Malá Strana

3) Pan Ing. Vladimír Janků
vedoucí Sekretariátu pro věci
církevní vlády ČSSR
Nábřeží kapit. Jaroše 4
Praha 1 - Malá Strana

4) Sekretariát pro věci církevní
při Ministerstvu kultury
Valdštejnské nám. 4
Praha 1 - Malá Strana
5) Ordinářům ČSSR

Redakci časopisu "Tribuna" v Praze

Jménem věřících občanů naší republiky se musím ohradit proti způsobu, jakým reagujete na letošní 1.100 leté výročí smrti sv. Metoděje.

Je to významné jubileum pro všechny křesťany a kulturně citlivé lidi u nás i ve světě kolem nás.

Mám na mysli článek J. Haubelta "Dílo bratřů ze Soluně. Legenda a skutečnost" v Tribuně č. 1, 1985.

1) V tomto článku benediktinské kláštery jsou typovány jako "semeniště tmářství a obskurantismu" a sv. Benedikt jako "nepřítel vyvedený patron". O sv. Cyrilu a Metoději se píše, že to byli "jenom jeho služební ministranti".

O sv. Vojtěchu se píše, že to byl "slouha německého císaře a doslova anděl smrti pro pobaltské Prusy".

Víme však, že historická skutečnost je docela jiná. A navíc: Není Vám ke cti, že takové Vaše výroky nemají společenskou úroveň.

2) Je však zvláště zarážející, že v tomto článku je hrubým způsobem opět napadena nejvyšší hlava naší církve, papež Jan Pavel II., neboť o něm píšete takto: "Apoštolský list papeže Wojtyly hlásá nepravdy, když míní, že Rostislavovo poselstvo bylo vysláno též k cařihradské církvi: věrohodné prameny se o tom nezmíní."

Avšak logicky uvažující čtenář se podiví tomuto obvinění z nepravdy, neboť, když prameny mlčí, pak nic nevyvracejí.

Historicky poučený čtenář ví, že při těsném spojení církve a státu v Byzanci císař sice mohl vyslat duchovní osoby, ale ne bez účasti patriarchy.

V této souvislosti pravidelný čtenář "Rudého práva" si může vzpomenout, že tutéž "nepravdu" hlásá i akademik Poulík, neboť výslovně píše o vyslání poselstva "k byzantskému císaři Michalu III. a patriarchovi cařihradskému". ("Haló sobota" č. 49, 1985).

Je však trapné, že v tomto duchu v poslední době píší i jiné časopisy a noviny.

Jedno je však společné v této tiskové kampani: Vlastní posláni sv. Cyrila a Metoděje, které bylo ve službě křesťanské víry, snaží se přenést na posláni kulturně politické.

Avšak naši tehdejší předkové dobře věděli, že v Solunských bratřích měli obětavé duchovní otce křesťanské víry.

A když při své duchovní službě založili i naše slovanské písemnictví, to je další důvod naší vděčnosti.

V Praze dne 18. března 1985

František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský

Redakci týdeníku "Tribuna"
Olšanská ul. č. 1
Praha 3 Žitkov

Na 19. dubna 1985 připadá 1100. výročí úmrtí Metoděje, jednoho ze dvou předních činitelů mise, která byla na žádost moravského vládcce Rostislava vyslána byzantským císařem Michaelem II. v roce 853 nebo 864 na Moravu.

V souvislosti s tímto bližícím se výročím se objevují u nás i v zahraničí pokusy o "nové hodnocení některých období našich nejstarších dějin, nehistoricky se zdůrazňují především náboženské aspekty byzantské mise, která je označována jako "misie", ožívují se různé nevědecké a nepravdivé informace o archeologických nálezech na Velehradě, zejména Metodějově hrobu apod.

Jak se ukazuje, toto výročí předpokládá zneužití především Vatikán, jehož propaganda již vyvíjí značnou aktivitu a na pokyn papeže se chystá uspořádat rozsáhlé oslavy v ČSSR i v zahraničí, doprovázené zvýšenou publicistickou činností. Celá akce má navázat na v posledních letech prohlubovaný cyrilometodějský kult, který je v rámci vatikánské východní politiky intenzivně využíván k šíření nové varianty ekumenické spolupráce a současně i nové varianty evropské křesťanské ideologie označované jako "evangelizace Evropy". Obě jsou výrazně zaměřené vůči ČSSR a ostatním evropským socialistickým zemím. Za účelem posílení významu Cyrila a Metoděje papež Jan Pavel II. prohlásil v roce 1980 oba solunské bratry za "spolupatrony Evropy" a v roce 1981 ustavil zvláštní papežský výbor se sídlem ve Vatikánu, jehož posláním je zabývat se v nejšířších souvislostech cyrilometodějskou tematikou.

Všechny tyto akce Vatikánu, přijímané národními církvemi, jsou vedeny ve snaze "prokázat" dávnou kulturní jednotu zemi "východní Evropy" se Západem na bázi křesťanství a dějinné úlohy katolické církve. Vůči Československu je propagandistická a publicistická činnost církve rozšiřována o teorii, podle níž oba naše národy vděčí nejen za své kulturní bohatství, ale i vznik a rozvoj své státnosti jedině této byzantské misi. Obratně a na podkladě zdánlivé vědeckosti jsou využívány k uskutečňování těchto různých záměrů z kontextu vytržené a zkreslené poznatky marxistické historické vědy. Současně je kalkulováno i s navšedním zájmem naší veřejnosti o nejstarší dějiny, od níž očekávají, že převezme církevní interpretaci dějin Velké Moravy a následujících epoch našich národů.

Vatikánskými organizátory je buď přímo nebo na základě jejich pokynů a ideových námětů připravována řada akcí, které by měly dát oslavám mezinárodní a vědecký charakter.

Je známo, že papežský cyrilometodějský výbor připravuje na říjen 1985 mezinárodní vědecké sympozium ve Vatikánu k výročí úmrtí Metoděje. Souběžně zde bude instalována výstava, na níž chtějí organizátoři vystavit také předměty z vykopávek v Uherském Hradišti. Na jejich písemný požadavek byla dána negativní odpověď.

V 2. polovině dubna 1985 bude uspořádáno v Řezně v NSR sečmidenní mezinárodní sympozium věnované "životu a dílu slovanského apoštola Metoděje". Organizátorem je univerzita v Řezně a další tři vědecké ústavy. Obdobná konference bude uspořádána ve Vídni Východoevropským institutem a dalšími ústavy. Ve Vídni mají být rovněž zorganizovány veřejné oslavné akce za účasti většího počtu lidí. Je zřejmé, že na těchto akcích se bude podílet značnou měrou i česká a slovenská emigrace. Lze proto předpokládat jejich protičeskoslovenský charakter, případně určité provokace.

Do přípravy na "jubilejní rok 1985" vstoupila již i čs. katolická církev. Vzhledem k tomu, že těžiště oslav bude soustředěno na Velehrad, okr. Uh. Hradiště, byl pověřen vedením přípravné komise biskup Vrana. Z dosud zpracovaného návrhu, který byl zaslán k připomínkám do všech diecézí, vyplývá, že hlavní pozornost je položena na zpevnování náboženského povědomí a zvyšování náboženské aktivity a to jak v rámci rodiny jako nejmenší náboženské komunity (modlitby, studium literatury a životopisů, návštěvy poutních míst apod.), tak v rámci farnosti ve formě organizovaných kolektivních akcí v kostelích a do poutních míst.

Za tím účelem byl zpracován návrh konkrétních akcí a námětů rozložený na každý měsíc po celé období od velikonoce 1984 až do července 1985, kdy má být organi-

zována centrální, dosud nespecifikovaná akce na Velehradě. Podle návrhu mají být ožiovány některé zaniklé formy, masové práce s věřícími, uplatňovány nové, orientované zejména na mládež. Ideově se návrh orientuje na posílení náboženské interpretace úlohy "světců" a jejich využití jako vzoru k posílení oddanosti a sebeobětování pro církev. Slovenský sbor ordinářů se k této otázce dosud nevyjádřil, předpokládá však samostatný vlastní program.

Současně se ukazuje, že Vatikán, ale i centra církevní emigrace a někteří domácí církevní činitelé udělají vše pro maximální využití možnosti, nejen ke zvýšení náboženské aktivity a posílení náboženského povědomí, ale i oživení politického klerikalismu s jasným zaměřením na oslabení vlivu státu na katolickou církev. Svědčí o tom např. akce s pozváním papeže do ČSSR na vyvrcholení oslav, očekávání zvláštního papežského vyhlášení a dopisu papeže čs. věřícím, stejně jako obsahové zaměření již vysílaného dlouhodobého seriálu na cyrilometodějské téma ve vatikánském rozhlasu, v němž si přisvojují celou národní kulturu jako dědictví odkazu věrozvěstů. Stupňuje se rovněž politická aktivita center české a slovenské emigrace, které připravují vlastní akce ...

Zvláštní pozornost je věnována Velehradu a archeologickým vykopávkám v Uherském Hradišti, kde na základě osobních domněnek, publikovaných před několika lety bez náležitého vědeckého ověření vedoucím archeologického výzkumu na této lokalitě prof. V. Hrubým, byl oznámen nález hrobu Metoděje (bez ostatků) a později i fragmentu jakési desky, na níž byla za pomoci katolického kněze "objevena" hlaholská písmena a čísla dokumentující dobu Metodějovu. Nežádoucí pozornost umožnila objektivní publicita těchto nálezů v denním tisku. Takovéto informace a "fakta" mohou být nyní opět zneužity.

Ačkoliv "nálezy" nebyly vědecky potvrzeny, otiskl vatikánský deník Osservatore Romano v roce 1981 článek oznamující nález hrobu Metoděje. Toto má být nyní také hlavní motivací a organizování masových zahraničních zájezdů do Uherského Hradiště, na Velehrad? (známém jako tradiční centrum politického klerikalismu) a ke zneužití v oblasti zahraniční publicity za účelem zvyšování světové pozornosti uvedené lokality a posílení pozic katolické církve v ČSSR.

Na základě informací velvyslanectví BLR mělo být na příští rok také organizováno prostřednictvím kulturních klubů Bulharů žijících v zemích sousedících s ČSSR (včetně Rakouska a NSR) velké shromáždění v Mikulčicích k uctění památky věrozvěstů. Vzhledem k tomu byl informován ÚV BKS a ministerstvo zahraničních věcí BLR o přípravách na zneužití výročí k politickým a klerikalistickým cílům a o našich postojích k nim.

Z dosud shromážděných poznatků a rozvíjení počátečních příprav na zneužití oslav 1100. výročí smrti Metoděje k ideologické diverzi, aktivizaci politického klerikalismu a pokusu o manipulaci s myšlením věřících v duchu vatikánské politiky a interpretace dějinné úlohy Cyrila a Metoděje, nevyjímaje organizování různých pomlouvačných kampaní, se ukazuje jako nutné realizovat vlastní soubor opatření, které by znemožnily, případně omezily dopad akcí realizovaných v zahraničí a katolickou církví v ČSSR.

Přímá a otevřená polemika s katolickou vatikánskou propagandou by nebyla nejvhodnějším řešením. Účinnější bude předložit co nejširší veřejnosti, důsledně na vědeckém základě koncipovaný výklad nejstarších dějin našich národů, soustředěný k tradicím naší státnosti a její historické kontinuity od prvního společného státu Čechů a Slováků - Velké Moravy až po současnost. Jím přesvědčivě a zároveň poučavě dokumentovat, že počátky našeho národního státního a kulturního života i jeho další vývoj vyústující v současný socialistický stát, jsou výsledkem zákonitého historického procesu. Reagovat tedy prezentací nejnovějších výsledků vědy a umění.

Současně je nezbytné, aby marxistická historická věda v Československu zaujala vůči nežádoucím tendencím jasné a široce publikované stanovisko. Nelze ani vyklízet pole neinformovaným, povrchním, pozitivistickým nebo nevědeckým konstrukcím

málo zasvěcených publicistů či přímo odpůrců našeho státu o počátcích státotvorného života a kultury českého a slovenského národa. I když - obecně historicky - povědomí našich národů klerikálně pojeté chápání našich nejstarších dějin téměř neexistuje a je naopak v souladu s historickými tradicemi ostře protiklerikální.

Naší vědeckoateistické propagandě i vědeckým institucím se nabízejí možnosti koncepčně a ofenzivně objasnit a vědecky dokumentovat skutečná fakta o Cyrilu a Metodějovi. Například vyvrátit tvrzení, že přinesli křesťanství, protože v té době ještě v této podobě neexistovalo, odmítnout interpretaci církví uváděných dat, etapizaci jejich života, ukázat na pokrytectví církve, která je exkomunikovala a až po dlouhých staletích přijala a "zapsala" do seznamu svatých, ukázat politické příčiny těchto kroků, pravdivě posoudit jejich kulturní přínos apod. Celkově tak navázat na historické tradice a vyvracet uměle vytvořený cyrilometodějský kult, který nemá v našich dějinách opodstatnění. Mnohé z těchto aspektů lze obsahově využít v rámci oslav 40. výročí vyvrcholení národně osvobozeneckého boje českého a slovenského lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Z uvedených důvodů se doporučuje následující postup a opatření:

1. Informovat krajské a okresní stranické orgány a národní výbory o přípravách na politické a ideologické zneužití výročí úmrtí Metoděje. Současně je seznámit se schváleným vlastním postupem a opatřeními s tím, aby je zabezpečily podle konkrétní situace a ve vlastních podmínkách.

2. Po linii školství a vědy:

- vhodnou formou informovat ministerstva školství a posoudit možnost jak reagovat v rámci učiva v období první poloviny roku 1985, zejména na úrovní středních, odborných a vysokých škol;

- zabezpečit v rámci Jihomoravského kraje instalaci výstavy (v rámci krajského muzea a stálé expozice v Uh. Hradišti a v Mikulčicích), která by vyvrátila v centru předpokládané zvýšené pozornosti veřejnosti církevní interpretaci života salunských bratří a zaujala seriózní stanovisko k některým vědecky neověřeným objevům;

- uspořádat v roce 1985 mezinárodní vědeckou konferenci, věnovanou počátkům a tradicím čs. státnosti a významu svěbytné slovenské kultury pro evropské dějiny. Termín a místo konání: 14. až 15. května 1985 Nitra, závěr 16.5. 1985 Mikulčice. Pořadatelé konference: ČSAV a SAV; organizační zajištění: Archeologický ústav SAV Nitra a Archeologický ústav ČSAV Brno. Předpokládané náklady cca 110 tis. Kč. Obsahovou a organizační přípravou se od loňského roku zabývá prezidium ČSAV;

- připravit a vydat publikaci se zásadními příspěvky v jazyce českém a slovenském a její cizojazyčnou mutací, seznamující domácí a zahraniční veřejnost s výsledky čs. marxistické vědy o počátcích československé státnosti a o významu slovenské kultury v evropských dějinách. Návrh publikace byl projednán v oddělení školství a vědy v ÚV KSČ, v prezidiu ČSAV a předběžně přijat nakladatelstvím Academia. V březnu 1984 již byly předloženy rukopisy 8 autorů (5 ČSR, 3 SSR) o rozsahu 150 stran strojopisu. Publikace bude vytištěna do konce března 1985. Odpovědní redaktoři: J. Poulík, B. Chropovský, M. Richter, ředitelé AU ČSAV a SAV.

Z vědeckého hlediska jsou garanty výstavy, konference a vydání publikace J. Poulík, B. Chropovský a M. Richter, ředitelé AU ČSAV a SAV. Předložené návrhy byly předběžně projednány oddělením školství a vědy ÚV KSČ a prezidiem ČSAV.

Na úseku církevní politiky:

Citlivě, v duchu zásad církevní politiky zpracovat vlastní opatření s cílem, aby byly dodrženy základní normy náboženského života, ale aby na druhé straně nedocházelo k nežádoucí aktivitě uvnitř církvi a zvláště k zneužití z hlediska politického klerikalismu a ze zahraničí. K oslabení činnosti předpokládané aktivity katolické církve využít vhodnou formou angažovaných ordinářů, duchovních a pastoraťů dalších církví, např. starokatolickou, husitskou a pravoslavnou. Zvýšenou pozornost věnovat poutním místům spojenou s cyrilometodějskou tradicí. Opatření zabezpečovat prostřednictvím předstů KIV a OIV.

Po linii propagandy a agitace:

- zabezpečit včasnou přípravu podkladového materiálu pro příslušný stranický aktiv, sdělovací prostředky, masové a společenské organizace, obsahující základní informace a především konkrétní fakta a argumenty k využití v masově politické práci;
- zvýšenou pozornost věnovat Socialistické akademii ČSSR, která má specifické možnosti v rámci své propagandistické a výchovné činnosti;
- v rámci propagandy do zahraničí využít tiskové agentury ORBIS a zahraniční vysílání čs. rozhlasu. Jejich prostřednictvím zabezpečit propagaci vědeckých poznatků, naší interpretace cyrilometodějské problematiky v zahraničí a vhodnou formou vyvracet církevní, případně nepřátelskou propagandu.

Na úseku masových sdělovacích prostředků:

- seznámit příslušné šéfredaktory masových sdělovacích prostředků se zaměřením a cíli našich opatření k eliminaci nežádoucích vlivů a dopadů plynoucích z oslav výročí úmrtí Metoděje a orientovat je na aktivní publicitu našich pozic v duchu schválené koncepce tak, aby pokryla minimálně první polovinu příštího roku;
- zvláště využít v tomto smyslu příslušných redakcí Československé televize, rozhlasu a nejvíce sledovaného tisku.

Z á v ě r e ě n á p o z n á m k a

"Dokument" se dostal mezi obyvatelstvo bez hlavičky a podpisu, ale z jeho obsahu vyplývá, že vyšel z nejvyššího místa, které má u nás na starosti kulturu a náboženství. Jeho úroveň mluví sama za sebe. Jeho postoj k pravdě vůbec a historické zvláště je určen potřebou politických cílů a obav. V tomto případě obavou, aby jubileum svatého Metoděje nadlouho nebrzdilo stále neúspěšnější úsilí o konečné řešení náboženství v socialismu. Jestliže někdo vytrhává z kontextu, účelově zkresluje a občas potlačuje historické poznatky, pak jsou to právě autoři článků, jejichž záplavu mobilizovalo ono místo. Veřejné kritiky se nemusejí bát, a kdyby nebylo zahraniční vysílání, byli by ještě bezstarostnější.

Reagovat na jednotlivosti by bylo těžko možné a mělo by malý smysl. Spíše je třeba upozornit na základní historický pramen, dosud nepřekonaný spis světoznámého vedoucího byzantologa Františka Dvorníka: Byzantské misie u Slovanů. Praha 1970. Z něho viditelně čerpají i autoři zmíněných článků fakta, která dodatečně ideologicky zabarvují, více nebo méně.

Přístupnější je seriál Katolických novin, který dosud probíhá a rovněž podle Dvorníka dobře předkládá dobu a dílo svatých bratří. Tam se najdou pozitivní odpovědi na otázky a provokace uvedené kampaně; velmi doporučujeme.